

DOYLE ARTHUR CONAN

TOISEN TAHRAN TARINA

Arthur Doyle

Toisen tahrin tarina

«Public Domain»

Doyle A.

Toisen tahrin tarina / A. Doyle — «Public Domain»,

Содержание

TOISEN TAHRAN TARINA	5
KUUSI NAPOLEONIN RINTAKUVAA	20
Конец ознакомительного фрагмента.	26

Arthur Conan Doyle

Toisen tahrin tarina / Ym.

Sherlock Holmes'in seikkailuja

TOISEN TAHRAN TARINA

Tarkoitukseni oli, että "Mustan Pekan seikkailu" olisi ollut viimeinen julkaisemani kertomus ystäväni Sherlock Holmesin seikkailuista. Päätökseni ei ole suinkaan johtunut aineiden puutteesta. Olen kirjoittanut muistiin sadottain sellaisia, joista en ole vielä hiiskahtanutkaan. Eikä siihen ole ollut syynä yleisön harrastuksen vähenemisenkään, innokkaastihan jokainen on seurannut tämän merkillisen miehen vaiheita ja hänen omituisia menettelytapojaan. Oikeana syynä oli Sherlock Holmes itse, joka ei mistään hinnasta olisi halunnut toimiansa julkisuuteen. Niin kauan kuin hän tointaan harjoitti hyötyi hän siitä, että hänen menestyksistään kerrottiin. Mutta sitten kuin hän ehdottomasti on poistunut Lontoosta ja syventynyt tutkimuksiin sekä ruvennut harjoittamaan mehiläishoitoa Sussex Downissa, hän ihan vihaa julkisuutta ja on nimenomaan lausunut toivovansa, että hänen tahtoansa on kunnioitettava. Vasta erityisesti huomautettuani, että jo aikaisemmin olin luvannut aikanaan julkaista "Toisen tahrin tarinan" ja muutamia muita kertomuksia, suostui hän niiden julkaisemiseen.

En mainitse vuotta, en edes vuosikymmentä, kun muutamana syksyisenä tiistainaamuna pari kuuluisaa eurooppalaista astui vaatimattomaan huoneeseemme Baker-kadun varrella. Toinen heistä, jäyhäpiirteinen, kyömynenäinen, käskevä ja tuikeakatseinen oli tuo kuulu lordi Bellinger, joka kahdesti on ollut Englannin pääministerinä. Toinen taas oli kunnioitettu Euroopan asiain sihteeri, Trelawney Hope, joka on etevimpiä valtiomiehiämme. He istuivat vierekkäin paperien täyttämällä sohvallamme, ja heidän huolestunut, tuskainen ilmeensä ilmaisi heidän tulleen luoksemme erittäin tärkeissä asioissa. Pääministerin laiha, suonikas käsi puristi kovasti sateenvarjon norsunluista koukkua, ja hänen tuikea katseensa kääntyi työkeästi Holmesista minuun. Euroopan asiain sihteeri punoi hermostuneesti viiksiänsä ja heilutteli kellonperiään.

"Kun huomasin paperin hävinneen, herra Holmes, kello 8 tänä aamuna – ilmoitin siitä heti pääministerille. Hänen kehoituksestaan tulimme nyt tänne."

"Oletteko ilmoittaneet asian poliisille?"

"Emme", vastasi ministeri nopeasti ratkaisevalla tavallaan, josta hän oli niin tunnettu. "Sitä emme ole tehneet, emmekä voi sitä tehdä. Poliisille ilmoittaminen on samaa kuin asian ilmoittaminen suurelle yleisölle, ja sitä me erityisesti tahdomme välttää."

"Miksi?"

"Sen vuoksi, että kysymyksessä oleva paperi on niin tavattoman tärkeä, että sen julkaiseminen hyvin helposti – voinpa sanoa aivan varmasti – voisi aiheuttaa hyvin arveluttavia selkkauksia Euroopassa. En puhu liikoja sanoessani, että sota tai rauha ovat riippuvaisia tämän asian päättymisestä. Ellei paperia voida hankkia takaisin noudattamalla ehdotonta salaperäisyyttä, niin jääköön se takaisin saamatta, sillä niillä, jotka ovat sen anastaneet, ei voi olla tarkoituksena mikään muu kuin sen sisällyksen julkaiseminen."

"Kyllä ymmärrän. No niin, herra Trelawney, olen kiitollinen teille, jos kerrotte minulle, miten paperi hävisi."

"Sen voin tehdä muutamilla sanoilla, herra Holmes. Kirje – se oli nimittäin kirje eräältä mahtavalta mieheltä ulkomailta – saapui tänne kuusi päivää sitten. Paperi oli siksi tärkeä, etten milloinkaan jättänyt sitä asiapaperikaappiini, vaan vein sen joka ilta mukanani kotiin Whitehall Terraceen ja säilytin sitä öisin salkussa makuuhuoneessani. Siellä se oli viime yönäkin. Siitä olen

aivan varma. Pukeutuessani päivällistä varten avasin salkun ja näin paperin olevan paikoillaan. Tänä aamuna se oli hävinnyt. Salkku oli yöpöydällä. Olen hyvin herkkäuninen, samoin kuin vaimonikin. Olemme molemmat valmiit ottamaan vaikka valallemme, ettei kukaan voinut käydä yöllä huoneessa. Ja kuitenkin, kuten sanottu, paperi on nyt hävinnyt."

"Mihin aikaan söitte päivällistä?"

"Puoli kahdeksalta."

"Mihin aikaan menitte nukkumaan?"

"Vaimoni oli teatterissa. Odotin häntä. Kun menimme makuuhuoneeseen, oli kello puoli kaksitoista."

"Salkku oli siis neljä tuntia vartioimattomana."

"Kenelläkään muulla ei ole lupaa käydä tuossa huoneessa kuin palvelijattarella aamuisin, ja minun kamaripalvelijallani ja vaimoni kamarineidillä muuhun aikaan päivästä. He ovat molemmat täysin luotettavia – he ovat olleet palveluksessamme jo jonkin aikaa. Sitä paitsi kumpikaan ei voinut tietää, että salkussani oli tavallista tärkeämpiä asiakirjoja."

"Tiesikö kukaan kirjeen olemassaolosta?"

"Ei kukaan koko talossa."

"Eikö rouvannekaan?"

"Ei. En sanonut vaimolleni mitään koko asiasta ennen kuin vasta tänä aamuna, kun kaipasin tuota paperia."

Pääministeri nyökäytti hyväksyvästi päätään.

"Olen jo kauan tiennyt, miten tunnollisesti te hoidatte virkatehtävänne", hän sanoi. "Olen varma siitä, että velvollisuudentuntonne tällaisen tärkeän salaisuuden kohdalla voittaa jopa läheiset perhesuhteetkin."

Euroopan asiain ministeri kumarsi.

"Liioittelette, herra pääministeri, mutta tähän aamuun mennessä en ollut sanonut tästä asiasta halaistua sanaa."

"Olisiko hän ehkä voinut arvata sen?"

"Ei mitenkään – ei hän, sen paremmin kuin kukaan muukaan."

"Onko teiltä aikaisemmin hävinnyt asiakirjoja?"

"Ei ole."

"Ketkä henkilöt täällä Englannissa tiesivät kirjeen olemassaolosta?"

"Hallituksen jäsenille ilmoitettiin sen saapumisesta eilen. Mutta herra pääministeri tähdensi aivan erikoisen vakavasti vaitiolovelvollisuutta, jota hallituksen jäsenten on ehdottomasti noudatettava. – Ajatella, että juuri minä muutamaa tuntia myöhemmin kadotin sen!" Epätoivo väärästi hänen kauniit piirteensä ja tietämättään hän kiskoi tukkaansa. Hetken ajan näimme hänen todellisen olemuksensa, vaikutuksille alttiin, tulisen ja herkkätunteisen miehen. Mutta samassa hän oli jo taas saavuttanut ylimyksellisyytensä ja puhui tyynesti ja harkitusti kuten ennenkin. "Hallituksen jäsenten lisäksi siitä tiesi vain kaksi, korkeintaan kolme ulkoministeriön virkamiestä, eivät ketkään muut koko Englannissa, sen voin vakuuttaa, herra Holmes."

"Entä ulkomailla?"

"En usko, että sen olemassaolosta tiesi ulkomailla kukaan muu kuin sen kirjoittaja itse. Olen varma siitä, ettei tämä asia ole kulkenut tavallista virkatietä, hänen ministereittensä käsien kautta."

Holmes istui hetken ajatuksiinsa vaipuneena.

"Minun täytyy kysyä vielä tarkemmin, mitä puheena oleva asiakirja sisältää ja miksi sen katoaminen voisi aiheuttaa niin ennenkuulumattomia seurauksia?"

Valtiomiehet katsahivat toisiinsa, ja pääministerin tuuheat kulmakarvat vetäytyivät tuimasti kurttuun.

"Herra Holmes, kirjekuori jossa se tuli, on pitkä ja ohut, väriltään sininen. Siinä on punainen lakkasinetti, ja sinetissä leijona. Kuoreen on kookkaalla, voimakkaalla käsialalla kirjoitettu – "

"Vaikka nämä yksityiskohdat ovatkin erittäin suuressa määrin huomionarvoisia", Holmes keskeytti, "minun täytyy kuitenkin saada asiasta täydelliset tiedot. Mitä tuo kirje sisälsi?"

"Se on suuri valtiosalaisuus – en usko voivani ilmaista sitä teille enkä liioin ymmärrä, miksi se olisi välttämätöntä. Jos te taidollanne, jota olen kuullut paljon kehuttavan, pystytte löytämään kuvailemani kirjekuoren sisällyksineen, teette isänmaallenne suuren palveluksen ja olette ansainnut parhaan palkinnon minkä me teille suinkin voimme antaa."

Sherlock Holmes nousi seisomaan hymy huulillaan.

"Hyvät herrat, teillä on paljon tekemistä maamme palveluksessa", hän sanoi, "samoin on myös minulla omalla vaatimattomalla alallani. Olen pahoillani, mutta minä en voi auttaa teitä tässä asiassa. Keskustelun jatkaminen on niin ollen pelkästään ajan tuhlausta."

Pääministeri ponnahti pystyyn, ja hänen syvällä olevissa silmissään välähti ankara katse, joka niin monesti oli saanut ministeristön taipumaan hänen tahtoonsa. "Hyvä herra, en ole tottunut...", hän aloitti, mutta hillitsi sitten itsensä ja istuutui jälleen. Pari minuuttia istuimme kaikki aivan ääneti. Sitten vanha valtiomies kohautti olkapäitään.

"Minun on kai suostuttava teidän ehtoihinne, herra Holmes. Olette epäilemättä oikeassa. Olisihan kohtuutonta odottaa, että te auttaisitte meitä, ellemme me osoita teille täydellistä luottamusta."

"Olen samaa mieltä", säesti nuorempi valtiomies.

"Kerron siis asian juurtajaksain, luottaen täydellisesti teidän ja virkaveljenne, tohtori Watsonin vaitioloon. Vetoan isänmaallisuuteen, sillä en voi ajatellakaan suurempaa onnettomuutta tälle maalle kuin se, mitä tapahtuisi, jos tämä asia pääsisi julkisuuteen."

"Voitte luottaa meihin."

"Hyvä. Kirje on eräältä ulkovallan hallitsijalta, jota erinäiset päivänpolttavat siirtomaa-kysymykset ovat kovasti hermostuttaneet. Hän on kirjoittanut kirjeen kaikessa kiireessä ja kokonaan omalla vastuullaan. Toimittamissamme tiedusteluissa on käynyt selville, että hänen ministerinsä eivät tiedä mitään koko asiasta. Lisäksi sen sanamuoto on laadittu niin onnettomalla tavalla – eräät lauseet ovat suorastaan uhkaavia – että sen julkaiseminen herättäisi epäilemättä maassamme vaarallisen paljon pahaa verta. Kansalaisten mielet joutuisivat valtavaan kuohumistilaan – rohkenen väittää, että viikko sen jälkeen kun puheena oleva kirje olisi tullut julkisuuteen, Englanti olisi joutunut sotaan."

Holmes kirjoitti erään nimen paperipalaselke, jonka hän ojensi pääministerille.

"Aivan niin, juuri hän. Ja tämä kirje – joka voi maksaa meille tuhansia miljoonia ja satatuhatta miestä – on nyt siis kadonnut aivan käsittämättömällä tavalla."

"Onko asiasta ilmoitettu kirjeen lähettäjälle?"

"On. Hänelle on lähetetty salakielisanoma."

"Mutta ehkä hän haluaakin, että kirje pääsee julkisuuteen."

"Ei missään nimessä. Meillä on pätevät syyt uskoa, että hän on jo huomannut menetelleensä ajattelemattomasti. Jos kirje joutuisi yleisön tietoon, siitä olisi pahemmat seuraukset sekä hänelle että hänen valtakunnalleen kuin meille."

"Jos asia on niin, niin kenelle sitten on hyötyä tuon vaarallisen kirjeen varastamisesta?"

"Kätenne on nyt kansainvälisen suurpolitiikan valtimolla, herra Holmes. Jos otatte huomioon Euroopassa nykyisin vallitsevan tilanteen, teidän ei ole vaikea keksiä tuon kirjeen varastamisen syytä. Koko Eurooppa on kuin aseistettu leiri. Siellä on kaksi liittoutumaa, jotka pitävät sotilasvaltaa tasapainossa. Jos Englanti joutuisi sotaan toista ryhmää vastaan, se johtaisi toisen ryhmän ylivaltaan, ottipa se itse osaa sotaan tai ei. Ymmärrätekö?"

"Täydellisesti. Tämän hallitsijan viholliset hyötyisivät siis, jos he saisivat kirjeen käsiinsä ja julkaisisivat sen saadakseen rauhan rikkoutumaan hänen maansa ja meidän maamme välillä?"

"Aivan niin."

"Entä kenelle tuo asiakirja lähetettäisiin, jos se joutuisi vihollisen käsiin?"

"Jonkin Euroopan suurvallan pääministerille. Tällä hetkellä se arvattavasti on jo matkalla – sellaista vauhtia kuin höyryn voima pystyy sitä kuljettamaan."

Trelawney Hope painoi päänsä huoaten epätoivoissaan. Pääministeri laski kätensä ystävällisesti hänen olalleen.

"Teitä on kohdannut onnettomuus, hyvä ystävä. Kukaan ei voi syyttää teitä mistään. Ette ole lyönyt laimin varovaisuustoimenpiteitä. Herra Holmes, nyt te tiedätte, miten asiat ovat. Mitä meidän on tehtävä?"

Holmes pudisti epäröiden päätään.

"Arvellette siis, että ellei asiakirjaa saada takaisin, syttyy sota."

"Se näyttää hyvin todennäköiseltä."

"Siinä tapauksessa – valmistautukaa sotaan."

"Ne ovat kovia sanoja, herra Holmes."

"Ajatelkaa olosuhteita, herra. Ei voida ajatellakaan, että kirje olisi varastettu kello puoli kahdentoista jälkeen yöllä, koska herra Hope ja hänen vaimonsa olivat huoneessa siitä lähtien, kunnes kirjeen häviäminen huomattiin. Se siis anastettiin eilisiltana kello puoli kahdeksan ja puoli kahdentoista välillä, luultavasti lähempänä edellistä kellonlyöntiä, sillä hän, ken sen otti, olkoon hän sitten kuka tahansa, nähtävästikin tiesi sen olevan siellä ja luonnollisesti tahtoi saada sen käsiinsä niin pian kuin mahdollista. Niin ollen, herra, jos tuo kirje varastettiin mainittuun aikaan, missä voi se nyt olla? Ei ole minkäänlaista syytä viivyttellä sen lähettämistä. Se on kiireesti viety niille, jotka sitä tarvitsevat. Onko meillä minkäänlaisia toiveita nykyään saavuttaa sitä tai edes päästä sen jäljille? – Se ei ole meidän yletettävissämme."

Ministeri nousi sohvalta.

"Mitä sanoitte, on ehdottomasti johdonmukaista, herra Holmes", sanoi hän. "Huomaan asian todella olevan menetetty."

"Olettakaamme, saadaksemme asiasta jommoisinkin käsityksen, että kirjeen on ottanut joko kamarineiti tai kamaripalvelija – .."

"Molemmat ovat vanhoja ja luotettavia palvelijoita."

"Ymmärsin, että teidän huoneenne on toisessa kerroksessa, jonne ulkoa ei ole mitään käytävää ja jonne ei kukaan voi päästä huomaamatta. Sen vuoksi täytyy kirjeen varkaan olla talossa. Ketä varten se on varastettu? Annettavaksi jollekin valtiolliselle vakoojalle tai asiamiehelle, joiden nimet minä jotenkin tarkoin tunnen. Heidän joukossaan on kolme, joiden voidaan sanoa olevan hyviä ammatissaan. Alan tutkimukseni tekemällä kierroksen nähdäkseni, ovatko he kaikki kotona. Jos joku heistä on poissa – varsinkin, jos hän on hävinnyt viime yönä – saamme ainakin viittauksen, mihin paperi on joutunut."

"Miksi pitäisi jonkun olla poissa?" kysyi Euroopan asiain sihteeri. "Hänhän voi viedä kirjeen johonkin lähetystöön Lontoossa. Sehän on aivan yhtä uskottavaa kuin muukin."

"Ei suinkaan. Nämä asiamiehet toimivat aivan itsenäisesti ja ovat usein kireissä välissä lähettiläiden kanssa."

Pääministeri nyökäytti päätään myöntävästi.

"Luulen teidän olevan oikeassa, herra Holmes. Hän vie kyllä noin kallisarvoisen esineen omin käsin pääkortteeriin. Pidän teidän toimintasuunnitelmaanne erinomaisena. Olkoonpa miten tahansa, herra Hope, niin emme kuitenkaan voi tämän onnettoman asian vuoksi laiminlyödä muita velvollisuuksiamme. Jos jotakin uutta ilmenee päivän kuluessa, ilmoitamme siitä teille, ja varmaankin tulette tekin antamaan meille tiedon tutkimustenne tuloksista."

Valtiomiehet kumarsivat ja poistuivat vakavina.

Kun kuuluisat vieraamme olivat lähteneet, sytytti Sherlock Holmes piippunsa ja istui hetkisen syviin ajatuksiin vaipuneena. Avasin aamulehden ja luin juuri jännittävää uutista murhasta, joka oli edellisenä yönä tehty Lontoossa, kun ystäväni äkkiä huudahtaen hyppäsi pystyyn ja pani piippunsa kaminin reunalle.

"Niin", sanoi hän, "parempaa keinoa ei ole olemassa asian selville saamiseksi. Tila on epätoivoinen, mutta ei kuitenkaan toivoton. Jos tietäisimme varmaan kuka kirjeen on ottanut, niin onhan mahdollista, ettei hän vielä ole jättänyt sitä käsistään. Ja kun kaikki käy ympäriinsä, niin on se näille hyville herroille vain rahakysymys ja minullahan on siinä suhteessa tukenani brittiläisen valtion rahasto. Jos he sen myyvät, ostan sen. On luultavaa, että kirjeen anastaja pitää sitä hallussaan saadakseen tietää, mitä siitä tarjotaan toisella taholla, ennen kuin hän koettaa onneaan toisella. On vain kolme, jotka rohkenevat käydä tällaiseen peliin: Oberstein, La Rothiere ja Eduardo Lucas. Käyn kaikkien heidän luonaan."

Katsahdin häneen.

"Onko tuo Eduardo Lucas sama, joka asuu Godolp-kadun varrella?"

"On."

"Häntä et voi tavata."

"Miksi en?"

"Hänet on viime yönä murhattu omassa asunnossaan."

Ystäväni oli niin usein hämmästyttänyt minut seikkailuissamme, että olin ylpeä nähdessäni suuresti hänet hämmästyttäneeni. Hän tuijotti minuun ihmeissään ja sitten tempasi sanomalehden kädestäni. Luin seuraavaa uutista silloin kun hän hypähti tuoliltaan:

"Murha Westminsterissä.

"Salaperäinen rikos on tehty viime yönä talossa n: o 16 Godolphi-kadun varrella. Talo on noita 18 vuosisadan vanhanaikaisia ja yksinäisiä rakennuksia, joita on joen ja Westminster Abbeyn välillä, ja on melkein parlamenttitalon suuren tornin varjossa. Tässä pienessä, yksinäisessä asunnossa on jo muutamia vuosia asunut herra Eduardo Lucas, joka on hyvin tunnettu mies seuraelämässä miellyttävän käytöksensä ja hyvin ansaitun maineensa puolesta maan paraimpana tenorina. Herra Lucas on naimaton, 34 vuotta vanha, ja hänen talouteensa kuuluu vanha emännöitsijä, rouva Pringle ja kamaripalvelija Mitton. Edellinen menee aina aikaisin levolle ullakkokerroksessa olevaan huoneeseensa. Kamaripalvelija oli käymässä jonkun ystävänsä luona Hammersmithissä. Kello kymmenestä lähtien oli hra Lucas yksinään talossa. Mitä hänen luonaan on tapahtunut, ei vielä ole saatu selville, mutta kello yksitoista huomasi poliisi Barret ollessaan vartioimassa Godolphi-kadulla, että n: o 16 ovi oli raollaan. Hän koputti ovelle, mutta ei saanut vastausta. Nähtyään valoa sisästä, meni hän portaisiin ja koputti sisäovelle, mutta ei saanut vastausta. Hän avasi oven ja astui sisään. Kaikki oli huoneessa hajan hajan, tuolit kumossa. Keskellä lattiaa makasi talon onneton omistaja ruumiina puristaen kädellään tuolin jalkaa. Hänen sydämensä oli puhkaistu. Arvattavasti oli hän kuollut silmänräpäyksessä. Murhaava pistos on isketty käyrällä intialaisella tikarilla, jonka murhaaja on ottanut seinällä olevasta itämaisestä asekoelmasta. Ryöväys ei näytä olleen rikoksen aiheena, sillä huoneessa olevista kalleuksista ei ole mitään hävinnyt. Hra Eduardo Lucas oli siksi hyvin ja yleisesti tunnettu, että hänen väkivaltainen ja salaperäinen kuolemansa tulee herättämään huomiota ja' syvää surua laajassa ystäväpiirissä."

"Niin, Watson, mitä tästä arvelet?" kysyi Holmes hetkisen vaiti oltuaan.

"Se on vain hämmästyttävä sattuma."

"Sattumako? Hän on yksi noista kolmesta miehestä, jotka mainitsin mahdollisesti osallisiksi tähän asiaan, ja hänet kohtaa väkivaltainen kuolema juuri samaan aikaan, kun tiedämme asiankin tapahtuneen. Tapahtumat osoittavat, ettei murha ole mikään sattuma. Ei, hyvä ystävä, nämä kaksi tapahtumaa ovat yhteydessä toistensa kanssa – niiden täytyy olla. Meidän asiamme on ottaa selvä, millä tavalla."

"Mutta virallisella poliisillahan sitten täytyy olla tieto kaikesta."

"Ei suinkaan. He tietävät vain, mitä näkevät Godolphi-kadulla. He eivät tiedä – eivätkä saakaan tietää – mitään Whitehall Terracesta. Me vain tiedämme molemmat tapahtumat ja voimme ottaa selon, missä yhteydessä ne ovat toisiinsa. On olemassa seikka, joka kaikissa tapauksissa olisi

kääntänyt epäilykseni Lucasiin. Godolphi-katu ja Westminster on muutamien minuuttien matkan päässä Whitehall Terracesta.

"Toiset salaiset asiamiehet, joista mainitsin, asuvat Westendissä. Sen vuoksi oli Lucasin helpompi kuin toisten tutustua Euroopan asiain sihteerin talonväkeen ja saada sieltä tietoja – se oli hänelle vain pikku seikka. – Ja sitä paitsi, kun kaiken piti tapahtua muutamien tuntien sisällä, täytyi välimatkankin olla lyhyt. Odota, mikä tämä on!"

Rouva Hudson ilmestyi tuoden tarjottimella naisen nimikortin. Holmes vilkasi siihen, kohautti kulmiaan ja antoi sen minulle.

"Pyytäkää lady Hilda Trelawney Hopea astumaan sisään", sanoi hän.

Hetkisen kuluttua astui yksinkertaiseen huoneeseemme, joka jo tässä kuussa oli saanut sellaisen kunnian osakseen, Lontoon rakastettavin nainen. Olin usein kuullut puhuttavan Belminsterin herttuan nuoremman tyttären komeudesta, mutta eivät minkäänlaiset selitykset, eivät mitkään värittömät valokuvat olleet kyenneet kuvaamaan minulle hänen kasvojensa erinomaista kauneutta ja ihastuttavaa väriä. Sellaisena kuin me näimme hänet tänä syysaamuna ei kumminkaan hänen kauneutensa ensimmäiseksi tehnyt vaikutusta katsojaan. Hänen rakastettavat, pyöreät kasvonsa olivat kalpeat mielenliikutuksesta, silmät olivat kirkkaat, mutta niissä oli kuumeen kiilto, ihanat huulet olivat kokoon puristuneet ja osoittivat omistajansa koettavan hillitä mielentilaansa. Pelko, ei kauneus, pisti ensiksi silmiin ihanan vieraamme ilmestyessä avonaiselle ovelle.

"Onko mieheni käynyt täällä, herra Holmes?"

"On, rouva, hän oli äsken täällä."

"Herra Holmes, pyydän teitä olemaan mitään virkkamatta hänelle, että minäkin olen käynyt täällä."

Holmes kumarsi kylmästi ja pyysi kädellään viitaten rouvaa istumaan.

"Rouva, te saatatte minut todellakin hyvin tukalaan asemaan. Tehkää hyvin ja käykää istumaan ja puhukaa vaan asianne, mutta minä pelkään, etten voi antaa teille mitään lupautta."

Nainen astui lattian poikki ja istuutui tuolille selin ikkunaan. Hän oli kerrassaan kuninkaallinen olento, kookas, mahtava ja samalla kertaa läpeensä naisellinen.

"Herra Holmes", alkoi hän sitten, puhuessaan puristellen valkoisten sormikkaiden peittämiä käsiään – "puhun teille aivan peittelemättä toivoen teidänkin osoittavan yhtäläistä avomielisyyttä minua kohtaan. Mieheni ja minä olemme avomielisiä toisiamme kohtaan kaikessa paitsi yhdessä ainoassa asiassa, nimittäin politiikassa. Sitä koskevissa asioissa on hänen suunsa kuin sinetillä suljettu. Hän ei puhu mitään minulle. No niin, tiedän meillä viime yönä sattuneen äärettömän ikävän tapahtuman. Tiedän, että jokin paperi on kadonnut. Mutta koska kysymys koskee politiikkaa, kieltäytyy mieheni osoittamasta minulle täyttä luottamustaan. Välttämätöntä kuitenkin on – välttämätöntä, sanon minä – minunkin saada tieto kaikesta, jotta ymmärtäisin kaiken. Te olette ainoa henkilö, paitsi näitä valtiomiehiä, joka tunnette asian todellisen laadun. Pyydän teitä sen vuoksi, herra Holmes, peittelemättä sanomaan minulle kaiken, mitä on tapahtunut ja mitä seurauksia siitä voi olla. Sanokaa minulle kaikki, herra Holmes. Älkää antako minkään estää kieltänne, sillä minä vannon, että mieheni etuja parhaiten voidaan valvoa, jos hän osoittaa minulle täyttä ehdotonta luottamusta. Oi jos hän edes sen huomaisi! Mikä paperi häneltä varastettiin?"

"Kysymykseenne on minun todellakin aivan mahdollon vastata."

Nainen huokaisi ja kätki kasvonsa käsiinsä.

"Teidän täytyy käsittää, etten voi muutoin menetellä. Jos teidän miehenne kerran tahtoo salata tämän asian teiltä, niin en minäkään, joka siitä sain tiedon sitoutuen ehdottomaan vaiteliasuuteen, voi ilmaista sitä, jota hän ei sano. Ette menettele oikein, jos rupeatte enemmän kyselemään. Kysykää mieheltänne!"

"Häneltä olen kysynyt ja tulen teidän luoksenne vain välttääkseni viimeistä keinoa. Mutta puhumatta kaikkea, mitä tiedätte, voisitte ilmaisemalla yhden ainoan kohdan tehdä suuren palveluksen minulle."

"Minkä kohdan?"

"Voiko tämä tapaus saattaa mieheni valtiollisen uran vaaraan?"

"Voi. Ellei kaikkea saada entiselleen, tulee se aivan varmaan tekemään hyvin onnettoman vaikutuksen."

"Oi!" huudahti hän huohottaen.

"Vielä yksi kysymys, hra Holmes. Yhdestä lauseesta, joka pääsi mieheni suusta, kun tämä isku häntä kohtasi, ymmärsin, että kauheita valtiollisia seuraamuksia voi koitua tämän paperin häviämisestä."

"Jos hän kerran niin on sanonut, en minä millään tavalla voi sitä kieltää."

"Millaisia nuo seuraukset tulisivat olemaan?"

"Ei, nyt te taas kysytte enemmän kuin minä voin vastata."

"Näin ollen en tahdo pitempään kuluttaa aikaanne. En voi moittia teitä, herra Holmes, että kieltäyditte puhumasta peittelemättä kanssani. Ettekä tekään puolestanne tahtone, siitä olen varma, ajatella pahaa minusta. Minä tahdoin päästä osalliseksi mieheni huolista, vaikka se tapahtuisikin vastoin hänen tahtoansa. Vielä kerran pyydän teitä olemaan ilmaiseematta täällä käyntiäni."

Ovella katsahti hän vielä meihin, ja minä näin vielä kerran hänen kauniiden kasvojensa kiusautuneen ilmeen, säikähtyneen katseen ja suppuun puristetut huulet, ennenkuin hävisi.

"Watson, kaunis sukupuoli kuuluu sinulle", sanoi Holmes hymyillen, kun ovi sulkeutui hänen jälkeensä. "Mitähän tällä kaunottarella oikeastaan oli asiaa? Mitä hän tahtoi?"

"Hänhän sanoi sen aivan peittelemättä. Hänen levottomuutensa oli aivan luonnollinen."

"Hm, ajattele hänen esiintymistään, Watson, hänen tukahdutettua mielenliikutustaan. Muista, että hän kuuluu kansanluokkaan, jossa ei mielellään paljasteta tunteita."

"Hän oli todellakin hyvin liikutettu."

"Muista miten omituisella painolla hän vakuutti meille miehellensä olevan parasta, että hänkin saisi tietää kaiken. Mitähän hän sillä tarkoitti? Sitä paitsi huomasit kai, miten hän istuutui niin, että valo tuli takaa päin. Hän ei halunnut, että me voisimme lukea hänen ajatuksiaan."

"Niin, hän valitsi ainoan huoneessa olevan tuolin."

"Ja kuitenkin, naisen perustelmat ovat niin käsittämättömiä. Muistat kai tuon Margatesta kotoisin olevan naisen, jota minä epäilin samasta syystä. Ja sitten osoittautui, että syynä hänen liikutettuun mielentilaansa olikin, ettei hän ollut puuteroinut nenäänsä. Mitä voi tuollaisesta juoksuhiiekasta päättää? Heidän jokapäiväisimmät toimensa voivat sisältää äärettömän paljon, samalla kun heidän kaikkein omituisin esiintymisensä voi johtua siitä, ettei joku hiusneula tai hiuskihara ole niinkuin sen olla pitäisi. Hyvästi, Watson!"

"Lähdetkö liikkeelle?"

"Lähden. Aion vielä tänään käydä Godolphi-kadulla. Eduardo Lucasin asunnosta täytyy löytyä ratkaisu probleemille, vaikka myönnänkin, ettei minulla ole vielä aavistustakaan, mihin suuntaan se tulee käymään. Hoidat kai vartijatointa, rakas Watson, ja vastaanotat uusia kävijöitä. Palaan päivälliselle, jos voin."

Koko sen päivän ja seuraavankin oli Holmes sellaisella tuulella, jota hänen ystävänsä sanovat äännettömyydeksi, mutta toiset kiukuksi. Hän juoksi ulos ja sisään, tupakoi lakkaamatta, soitteli muutamia tunteja viulullaan, vaipui mietteisiinsä, söi voileipiä milloin sattui ja hätäisesti vastasi silloin tällöin tekemiini kysymyksiin. Huomasin, ettei hän ollut onnistunut. Hän ei tahtonut ilmoittaa minulle asiasta mitään. Sanomalehdistä sain tietää tutkimuksen yksityiskohdat sekä murhatun palvelijan, John Mittonin, vangitsemisen ja sittemmin vapaaksi päästämisen. Coroner lausui tunnettuun tapaansa: – Tahallinen murha, mutta sen tapahtuminen pysyy yhtä hämäränä kuin ennenkin. Ei mitään aihetta tekoon ole voitu keksiä. Huone oli täynnä arvoesineitä, mutta ei mitään oltu pois kuljetettu. Murhatun papereita ei oltu liikutettu. Ne tarkastettiin huolellisesti ja siinä kävi selville, että hän oli ollut kansainvälisen politiikan innokas tutkija ja juorujen väsymätön kerääjä, erinomainen kielimies ja utterra kirjeiden kirjoittaja. Hän oli ollut läheisissä tekemisissä johtavain valtiomiesten kanssa eri

maissa. Mutta ei mitään erikoista huomiota herättävää löydetty paperien joukosta, joita hänen laatikkonsa oli täynnä. Hänen suhteensa naisiin näytti olleen sekava ja pintapuolinen. Hänellä oli useita tuttuja naisia, mutta vain muutamia ystäviä eikä yhtään ainoata, jonka kanssa hän olisi ollut rakkaussuhteissa. Hänen elämänsä oli ollut säännöllinen ja hänen esiintymisensä kartteleva. Hänen kuolemansa oli salaperäisyyden peitossa ja näytti sellaiseksi jäävänkin.

John Mitton vangittiin vain sen vuoksi, ettei voitu mitään muutakaan tehdä. Häntä ei voitu syyttää mistään. Hän oli ollut sinä iltana erään ystävänsä luona Hammersmithissä; hän oli täysin syytön. Hän oli lähtenyt kotimatkalle ennen kuin rikos huomattiin, mutta hänen omaa selitystään, että hän osan matkasta oli kulkenut jalkaisin, uskottiin, koska ilma sinä yönä oli kaunis. Hän oli saapunut kotiin kello 12 ja näkyi joutuneen kovin hämilleen huomattessaan tapahtuman. Hän oli aina ollut hyvissä väleissä isäntänsä kanssa. Joitakin hänen esineitään, varsinkin pieni lipas, jossa oli partaveitsiä, oli löydetty palvelijan tallesta, mutta hän selitti niiden olevan lahjoja isännältään, ja emännöitsijä vakuutti niin olevankin. Mitton oli ollut Lucasin palveluksessa kolme vuotta. Selville kävi, ettei Lucas milloinkaan ollut ottanut Mittonia mukaansa käydessään mannermaalla. Tuon tuostakin oli hän nimittäin käynyt Pariisissa, viipyen kolme kuukautta joka kerta, mutta Mitton sai aina jäädä Lontooseen pitämään huolta talosta. Emännöitsijä taas ei ollut kuullut mitään sinä yönä, jona rikos tehtiin. Hän ei tiennyt, oliko isännän luona käynyt ketään ja oliko isäntä itse päästänyt vieraan sisään.

Kolmena aamuna peräkkäin oli asia yhä samalla kannalla, mikäli voin seurata sanomalehdistä. Jos Holmes tiesikin enemmän, niin ei hän siitä mitään virkkanut. Mutta hän kertoi minulle, että Lestrade oli hänelle uskonut salaisuutensa, ja minä siten tiesin, että hän aina aivan heti sai tiedon kaikesta, mitä asiasta oli saatu selville. Neljäntenä päivänä saapui Pariisista pitkä sähkösanoma, joka nähtävästi ratkaisi koko arvoituksen.

"Pariisin poliisi on äsken saanut selville asioita", kirjoitti Daily Telegraph, "jotka kohottavat huntua, joka on verhonnut Eduardo Lucasin surullista kuolemaa viime tiistaita vasten yöllä Westminsterissä. Lukijamme muistavat varmaan, että vainaja löydettiin rinta lävistettynä huoneestaan, ja epäluulot kohdistuivat hänen palvelijaansa, joka kuitenkin voi todistaa syyttömyytensä. Eilen ilmoittivat erään rouva Henry Fournayen palvelijat, joka asuu pienoisisessa huvilassa rue Austerlitzin varrella, Pariisin viranomaisille, että hän oli tullut mielenvikaan. Tutkimus osoittikin, että hän oli menettänyt järkensä ja joutunut vaarallisen mielijohteen valtaan. Poliisi on saanut selville, että rouva Henry Fournaye aivan äskettäin on saapunut Lontoosta, jossa hän maanantaina oli ollut käymässä. Hänen matkansa yhtyy todistettavasti Westminsterissä tapahtuneeseen rikokseen. Valokuvien vertailu on lopullisesti osoittanut, että hra Henry Fournaye ja Eduardo Lucas on ollut sama henkilö ja jostakin syystä viettänyt kaksoiselämää Lontoossa ja Pariisissa. Rouva Fournaye, joka on kreoli, on luonteeltaan äärettömän tunteellinen ja viime aikoina on häntä vaivannut mustasukkaisuus, joka on muuttunut suoranaiseksi raivoksi. Arvellaan hänen sellaisessa tilassa tehneen murhan, joka nykyään valtaa mielet Lontoossa. Missä hän on liikkunut tiistaita vasten yöllä, sitä ei ole onnistuttu saamaan selville, mutta kuitenkin tiedetään, että rouva Fournayen näköinen nainen tiistainaamuna herätti suurta huomiota Charing Crossin asemalla hurjalla ulkomuodollaan ja kiihkeällä esiintymisellään. Senvuoksi on luultavaa, että hän teki murhan mielettömyyden tilassa, tai sen seurauksena oli, että tämä onneton nainen menetti järkensä. Nykyään hän ei kykene selittämään tapahtumaa, eivätkä lääkäritkään anna mitään toiveita hänen parantumisestaan. Selville on myös saatu, että eräs nainen, joka lienee ollut rouva Fournaye, puheena olevana yönä jonkun aikaa oli liikkuskellut Godolphi-kadun varrella olevan talon edustalla."

"Mitä arvelet tästä, Holmes?" kysyin minä. Luin näet ääneen uutisen hänen lopetellessaan aamiaistaan.

"Hyvä ystävä", sanoi hän noustessaan pöydästä ja alkoi mittailla lattiaa edestakaisin. "Olet kärsivällisin toveri koko maailmassa, mutta koska en näinä kolmena päivänä mitään ilmoittanut, niin

on se aiheutunut siitä, ettei ole ollut mitään ilmoitettavaa. Tämä Pariisista saapunut tiedonanto ei meitä myöskään paljon auta."

"Ainakin se nyt valaisee tuota Lucasin murhaa."

"Lucasin murha on vain mitätön juttu, jonninjoutava asia meidän varsinaisen tehtävämme rinnalla, nimittäin kirjeen löytämisen ja Euroopan pelastamisen selkkauksesta. Vain yksi ainoa tärkeämpi tapaus on sattunut näiden kolmen päivän kuluessa, nimittäin ettei mitään ole tapahtunut. Minä saan joka tunti tietoja hallitukselta ja varmaa on, ettei missään Euroopan kulmassa voida huomata minkäänlaista selkkausta. Jos kirje olisi tullut tunnetuksi, näetkös – olisi asiat kyllä aivan hullusti – mutta koska se ei ole päässyt julkisuuteen, niin missä se sitten on? Kenen hallussa se on? Mitä tämä ken odottaa, kun hän ei päästä asiaa julkisuuteen? Nämä kysymykset askaroivat yötä päivää aivoissani. Oliko tuo vain pelkkä sattuma, että Lucas menetti henkensä samana yönä kuin kirje katosi? Ennättikö hän saadakaan sitä käsiinsä? Ja jos hän olisi sen saanutkin, niin miksi sitä ei sitten löytynyt hänen paperiensa joukosta? Veikö tuo hullu ihminen, hänen vaimonsa, sen mukanaan? Onko se nyt siis hänen asunnossaan Pariisissa, ja miten voin minä etsiä sitä sieltä herättämättä Ranskan poliisien epäluuloa? On tapauksia, hyvä Watson, joissa laki on yhtä vaarallinen kuin rikoksentekeijätkin. Meillä on kaikki vastassamme, ja juuri tällä kerralla, jolloin suunnattomat asiat ovat kyseessä. Jos onnellisesti saisin tämän asian ajetuksi päätökseen, niin olisi se varmaan paras ennätysistäni. Ahah! Uutta rintamalta." Hän silmäili ahnaasti kirjelippua, joka oli hänelle tuotu ja jatkoi: "Mitä nyt! Lestrade näyttää tavanneen jotakin mieltäkiinnittävää. Pistä hattu päähäsi, Watson, käväisemme Westminsterissä".

Ensi kertaa kävin nyt murhapaikalla. Talo oli yhtä synkkä, jäykkä ja juhlallinen kuin vuosisatakin, jonka perintöä se oli. Lestrade katseli ikkunasta ja lausui meidät tervetulleiksi, kun kookas konstaapeli päästi meidät sisään. Meidät vietiin huoneeseen, jossa murha oli tapahtunut, mutta siitä ei enää näkynyt muuta jälkeä kuin kauhea tahra matolla. Matto oli neliskulmainen, tavallisen kokoinen sekä keskellä kiiltäväksi kiilloitettua, kaunista, vanhanaikaista parkettilattiaa. Kamiinin yläpuolella oli seinäkoristuksena aseita, joista yhtä oli käytetty murhayönä. Ikkunan ääressä oli kookas kirjoituspulpetti, ja kaikki, mitä huoneessa oli, taulut, matot, oviverhot, osoittivat loistonhalua.

"Oletteko nähneet Pariisin uutisia?" kysyi Lestrade.

Holmes nyökäytti päätään myöntävästi.

"Ranskalaiset virkakumppanimme näyttävät tällä kerralla osuneen oikeaan. Varmasti on asia niin kuin he sanovat. Rouva kolkutti ovelle, mies hämmästyi, arvaan, sillä hän kai luuli rouvansa olevan Ranskassa. Mies laski hänet sisään – hänhän ei voinut jättää rouvaansa kadullekaan. Vaimo kertoi millä tavalla hän oli löytänyt hänet, nuhteli miestänsä, suuttui ja lopuksi aivan mukavasti lopetti koko jutun tällä tikarilla. Kaikki ei tapahtunut aivan niin käden käänteessä, sillä kaikki tuolit olivat kumossa ja mies piti yhtä niistä kädessään ikäänkuin suojellakseen itseään. Me tiedämme kaikki aivan yhtä täydellisesti kuin jos olisimme itse olleet saapuvilla ja nähneet tapahtuman."

Holmes kohautti kulmiaan.

"Ja kuitenkin te olette kutsunut minut tänne."

"Niinpä niin. Nähkääs, on olemassa toinenkin seikka – aivan mitätön tosin, mutta sellainen, joihin te tavallisesti kiinnitätte huomionne – omituinen seikka, jota te varmaankin sanotte kummalliseksi. Se ei kuulu ollenkaan pääasiaan, murhaan – eikä voikaan kuulua."

"No mikä se sitten on?"

"Nähkääs. Tiedättehän, että me tällaisten rikosten jälkeen hyvin tarkasti säilytämme kaikki samassa kunnossa. Ei mitään ole siirretty. Joku mies on yötä päivää ollut vahdissa. Tänä aamuna, kun ruumis oli haudattu ja tutkimus lopetettu – mikäli se tätä huonetta koskee – luulimme me voivamme täällä jonkun verran puhdistella. Tuo matto ei ole kiinni naulattu, se on vain irtaallaan lattialla. Me nostimme sitä ja löysimme – "

"Löysitte, mitä? – " Holmesin kasvoilla kuvastui sanomatonta levottomuutta.

"Olen varma siitä, ettette sadassakaan vuodessa voisi arvata, mitä me löysimme. Näettekö tuota tahraa? Paljon verta on täytynyt tunkeutua sen lävitse, eikö niin?"

"Epäilemättä."

"Niinpä niin. Sitten kai hämmästyitte kuullessanne, ettei valkeassa parketissa ole vastaavaa tahraa."

"Eikö ole tahraa? Mutta siinähan täytyy –"

"Niin te sanotte. Mutta siinä ei ole tahraa."

Hän tarttui maton nurkkaan, kohotti sitä ja näytti, että asianlaita oli niin.

"Mutta toinen puolihan on yhtä tahrautunut kuin päällyspuolikin.

Merkkihän sellaisesta tietysti on jäänyt."

Lestrade pudisti iloisesti päätään saatuaan kerran kuuluisan ammattimiehen hämilleen.

"Minä selitän nyt lopultakin teille asian. On olemassa toinenkin tahra, mutta se ei ole samalla kohdalla kuin matossa, katsokaa itse", ja puhuessaan nosti hän maton toista laittaa ja paljasti lattian valkoisissa parkettiruuduissa olevan punaisen tahran. "Mitä arvelette tästä, herra Holmes?"

"Tuohan on hyvin yksinkertaista. Nämä molemmat tahrat ovat olleet toistensa kohdalla, mutta matto on käännetty toisinpäin. Koska se on neliskulmainen ja irtonainen, on se helposti käynyt päinsä."

"Virallinen poliisi ei tarvitse lähettää teitä noutamaan kuullakseen, että matto on pyöräytetty ympäri. Sehän on päivän selvää, sillä tahrat vastaavat juuri toisiaan, kun mattoa käännetään tällä tavalla. Mutta tahdomme tietää, kuka on muuttanut mattoa ja miksi se on tapahtunut?"

Holmesin liikkumattomista piirteistä huomasi, että hän sisällisesti tärisi jännityksestä.

"Kuulkaa, Lestrade", sanoi hän, "onko portailla oleva konstaapeli vartioinut taloa koko ajan?"

"On."

"Hyvä. Totelkaa sitten neuvoani. Kuulustelkaa häntä. Ei, älkää tehkö sitä meidän läsnäollessamme. Me odotamme täällä. Voittehan mennä hänen kanssaan pihan puoliseen huoneeseen. Te saatte hänet pikemmin tunnustamaan ollessanne kahden kesken. Kysykää häneltä, miten hän uskalsi päästää ihmisiä tänne ja jättää heidät yksinään tähän huoneeseen. Olkaa asiasta varma. Sanokaa hänelle tietävänne jonkun käyneen täällä. Ahdistakaa häntä. Sanokaa hänelle, että täydellinen tunnustus pelastaa hänet rangaistuksesta. Tehkää aivan niinkuin olen sanonut!"

"Hitto soikoon, jos hän jotakin tietää, niin kyllä pakotan hänet tunnustamaan", karjaisi Lestrade. Hän riensi eteiseen, ja muutamia silmänräpäyksiä myöhemmin kuului hänen karjuva äänensä pihan puolisesta huoneesta.

"Nyt, Watson, nyt!" huudahti Holmes aivan kuin raivoissaan. Hän sieppasi maton syrjään ja oli samassa silmänräpäyksessä polvillaan lattialla ja tutkisteli parkettiruutujen liitoksia. Yksi ruutu antoi perään, kun hän työnsi kyntensä liitokseen ja se aukesi saranoilla liikkuvan luukun tavoin. Pieni musta reikä näkyi ja Holmes pisti kätensä sinne tutkistellen sitä ympärinsä, mutta vetäisi sen pian takaisin vihasta ja pettymyksestä karjaisten. Piilopaikka oli tyhjä.

"Joutuin, Watson, sukkelaan! Pane se paikoilleen!" Parkettilevy pantiin paikoilleen ja matto oli tuskin ennätetty levittää lattialle, kun Lestraden ääni kuului eteisestä. Hän tapasi Holmesin veltosti nojaamassa kamiinin reunaa vasten, kärsivällisenä ja levollisena, turhaan koettaen salata vastustamatonta haukotusta.

"Minua harmittaa, että olen antanut teidän odottaa. Koko asia näyttää teitä ikävystyttävän. No niin, hän tunnusti. Tule sisään, Mac Pherson. Kerro näille herroille, miten ajattelemattomasi olet menetellyt."

Tulipunaisena ja katuvaisten näköisenä vetäytyi suurikasvuinen konstaapeli oven sisäpuolelle.

"En tarkoittanut mitään pahaa, herra, vannon sen teille. Eräs nuori nainen koputti eilen ovelle – hän erehtyi talosta ja niin jouduimme me keskusteluun. Aika tulee niin pitkäksi, kun koko päivän saa olla virantoimituksessa."

"No, mitä sitten tapahtui?"

"Hän tahtoi nähdä, missä murha oli tehty, hän oli lukenut siitä sanomalehdistä", sanoi hän. "Hän oli hyvin arvokas nuori nainen ja puhui oikein hyvästi, enkä minä voinut huomata siinä mitään pahaa, että hän sai katsoa tänne. Kun hän huomasi tahran matolla, pyörtyi hän äkkiä ja kaatui kuin kuollut lattialle. Juoksin pihalle noutamaan vettä, mutta en saanut, jonka vuoksi riensin nurkan toiselle puolelle, tuonne, hakemaan viinaa. Mutta ennen kuin ennätin takaisin, oli nainen vironnut ja mennyt tiensä. Häntä kai hävetti, arvelen, eikä senvuoksi tahtonut enää tavata minua."

"Mikä tämän maton siirsi paikoiltaan?"

"Kävi niin, herra, että kun minä tulin takaisin, oli se hiukan rutussa. Hän kaatui lattialle, nähkääs; se ei ole millään kiinni ja lattia on liukas, minä oikaisin sen jäljestäpäin."

"Oppikaa nyt tästä, ettette voi salata asioita minulta, konstaapeli Mac Pherson", sanoi Lestrade arvokkaasti. "Te arvelitte luonnollisesti, ettei teidän tottelemattomuuttanne milloinkaan havaittaisi, mutta tarkastaessani tätä mattoa huomasin heti, että joku asiaan kuulumaton oli saanut käydä huoneessa. On onneksi teille, ettei mitään ole hävinnyt, sillä muuten teille olisi käynyt huonosti. Olen pahoillani, että olen narrannut teidät liikkeelle tällaisen mitättömän asian vuoksi, herra Holmes. Mutta minä arvelin, että tuo seikka, ettei toinen tahra ollut toisen kohdalla, kiinnittäisi huomiotanne."

"Tietenkin huvitti se minua hyvinkin suuresti. Onko tuo nainen käynyt useammin kuin sen kerran, konstaapeli?"

"Ei, herra."

"Kuka hän on?"

"En tiedä hänen nimeään, herra. Hän oli viemässä vastausta ilmoitukseen, jossa tarjottiin koneella kirjoittamista, mutta erehdyksestä tuli hän väärään taloon. Hän oli erittäin miellyttävä ja hieno nuori nainen."

"Pitkä ja kaunis?"

"Niin, herra. Hän oli kookas. Arvelen, että sanoisitte häntä kauniiksi, ehkäpä toiset pitäisivät häntä erittäin kauniina. 'Ai konstaapeli, sallikaa minun pikkuisen vilkaista tuonne sisään', sanoi hän. Hänen käytöksensä oli niin kohteliasta, jos saan luvan sanoa, enkä luullut mitään vahinkoa koituvan siitä, että hän sai katsoa ovelta."

"Millaisessa puvussa hän oli?"

"Hänellä oli päällään pitkä nuttu, joka ulottui jalkoteriin saakka."

"Mihinkä aikaan hän oli täällä?"

"Juuri pimeän tullessa. Sytytettiin jo lamppuja, kun palasin viinaa hakemasta."

"Hyvä", sanoi Holmes. "Tule Watson, arvelen meillä olevan tärkeämpiä tehtäviä muualla."

Poistuessamme talosta, jäi Lestrade kadun puoliseen huoneeseen, ja katuvainen konstaapeli avasi meille oven. Portailla pyörähti Holmes ympärinsä ja näytti hänelle jotakin, joka hänellä oli kädessään. Konstaapeli tuijotti hämmästyneenä esineeseen. "Hyvä Jumala!" huudahti hän. Holmes pani sormen huulilleen, työnsi kätensä rintataskuun ja purskahti nauramaan, kun me käännyimme menemään.

"Oivallista, Watson", sanoi hän. "Esirippu nousee murhenäytelmän viimeiseen näytökseen. Sinua kai ilahduttaa kuulla, ettei tule mitään sotaa, että hänen korkea-arvoisuutensa Trelawney Hope ei tule pysähtymään loistavalla urallaan, ettei ajattelematon hallitsija tarvitse kärsiä ajattelemattomuudestaan, ettei pääministeri saa hoitaakseen mitään eurooppalaista selkkausta ja että me pienoisella sukkeluudella ja kekseliäisyydellä voimme järjestää asian niin, ettei se, vaikka se olisikin voinut muuttua hyvin kiusalliseksi jutuksi, tule tuottamaan kellekään mitään ikävyyksiä."

Olin aivan ihastuksissani Holmesin nerokkaisuudesta.

"Oletko jo löytänyt asialle ratkaisun?" huudahdin minä.

"Tuskinpa, Watson. Muutamat kohdat ovat vielä yhtä hämäriä kuin ennenkin. Mutta meillä on sellaiset kortit kädessämme, että oma vikamme on, jollemme loppuakin saa selvitetynksi. Mennään nyt suoraan Whitehall Terraceen saattamaan asia hyvään loppuun."

Kun saavuimme Euroopan asiain sihteerin asunnolle, tiedusti Sherlock Holmes, ottaisiko rouva Hilda Trelawney Hope meidät vastaan. Meidät käskettiin vierashuoneeseen.

"Herra Holmes", sanoi rouva punastuen hämmästyksestä. "Teette todellakin pahoin nyt. Kuten selitin, tahdoin, että te pitäisitte käyntini teidän luonanne salassa, jottei mieheni luulisi minun sekautuvan hänen asioihinsa. Ja kuitenkin saatatte te minut huonoon valoon tulemalla tänne ja siten osoittamalla, että olemme keskenämme jossakin tekemisessä!"

"Ikävä kyllä, mutta muutakaan en voinut, hyvä rouva. Olen saanut tehtäväkseni etsiä tuota äärettömän tärkeätä paperia ja sen tähden on minun pakko, hyvä rouva, pyytää teitä olemaan niin erinomaisen hyvä ja antamaan sen minulle."

Nainen hypähti ylös ja hänen kauniit kasvosensa muuttuivat kalman kalpeiksi. Hänen silmänsä olivat lasimaiset; hän änkytti ja minä pelkäsin hänen pyörtyvän. Mielenlujuudellaan selvisi hän kuitenkin pian hämmästyksestään.

"Te – te solvaatte minua, herra Holmes."

"En, hyvä rouva, en. – Tästä ei ole mitään hyötyä, antakaa vain kirje minulle!"

Hän hyökkäsi kellonnauhan luo.

"Kamaripalvelija saa näyttää teidät ulos!"

"Rouva, älkää soittako. Jos sen teette, menevät ponnistukseni hukkaan, enkä saa häväistysjuttua vältetyksi. Jos luotatte täydellisesti minuun, käy kaikki hyvin. Jos taas asetutte minua vastaan, niin täytyy minun ilmaista teidät."

Rouva seiso i ylpään uhmailevana, hän oli todellakin ruhtinaallinen olento katsoessaan tuikeasti Holmesia silmiin, ikäänkuin olisi hän tahtonut lukea hänen sisimmät ajatuksensa. Kellonnauha oli hänellä kädessään, mutta hän ei soittanut.

"Te koetatte säikäyttää minua. Onko sellainen miehekästä, herra Holmes. Tulette tänne peloittamaan minua, onnetonta naisraukkaa. Sanotte tietävänne jotakin – mitä te sitten tiedätte?"

"Pyydän teitä istuutumaan, hyvä rouva. Voitte loukata itseänne kaatuessanne. En puhu mitään, ennen kuin suvaitsette istua. Kiitoksia."

"Saatte aikaa viisi minuuttia, herra Holmes."

"Yksikin riittää, Hilda rouva. Tiedän, että kävitte Eduardo Lucasin luona ja annoitte hänelle kyseessä olevan paperin. Kävitte talossa eilisiltana ja otitte kirjeen piilopaikastaan maton alta."

Rouva tuijotti häneen kasvot tuhkan harmaina ja nieli pari kertaa ennen kuin sai sanan suustaan.

"Te olette hullu, herra Holmes – hullu!" huudahti hän viimein.

Holmes otti taskustaan pienen pahvipalan, joka oli leikattu eräästä naisen valokuvasta.

"Otin tämän mukaani, sillä arvelin siitä olevan jotakin hyötyä", sanoi hän, "Poliisi tunsi tämän henkilön."

Rouva huohotti ja hänen päänsä heilahti taaksepäin tuolin selkänojaa vasten.

"Rouva, kirje on teillä. Asia voidaan vielä järjestää. En tahdo mitenkään tuottaa teille ikävyyksiä. Tehtäväni loppuu heti, kun olen antanut tuon kadonneen kirjeen miehellenne. Kuulkaa neuvoani ja olkaa suora – se on ainoa keino."

Rouvan mielenlujuus oli kerrassaan ihmeteltävä. Vieläkin hän pysyi yhtä jäykkänä.

"Sanon teille vielä kerran, herra Holmes, että puheenne aiheutuu mielettömästä päänäpistosta."

Holmes nousi.

"Surkuttelen teitä, rouva. Olen tehnyt voitavani puolestanne – mutta huomaa kaiken olevan turhaa."

Holmes soitti kelloa. Kamaripalvelija astui sisään

"Onko herra Trelawney Hope kotona?"

"Hän tulee kello 12.15."

Holmes katsoi kelloaan.

"Siis neljännessä tunnissa", sanoi hän. "Hyvä, minä odotan."

Kamaripalvelija sai tuskin oven suljetuksi jälkeensä, kun Hilda rouva jo oli polvillaan Holmesin jalkojen juuressa ja ojensi kätensä häntä kohtaan kyynelten vierieissä; pitkin hänen kauniita kasvojaan.

"Oi, säästäkää minua, herra Holmes! Säästäkää minua!" rukoili hän epätoivoissaan. "Älkää taivaan nimessä sanoko sitä hänelle! Minä rakastan häntä niin suunnattomasti, etten soisi pienimmänkään varjon himmentävän hänen elämäänsä, ja minä tiedän, että tämä murtaisi hänen jalonsydämensä!"

Holmes nosti hänet seisomaan. "Olen kiitollinen teille, rouva, että vaikkapa aivan viime hetkessä, tulitte järkiinne. Nyt emme saa hukata sekuntiakaan. Missä on kirje?"

Rouva riensi pulpettinsa luo, avasi sen ja otti sieltä pitkän sinisen kirjekuoren.

"Tässä se on, herra Holmes. Kumpu en milloinkaan olisi sitä nähnyt!"

"Millä tavalla annamme sen takaisin?" mumisi Holmes. "Joutuin, joutuin!"

Meidän on mietittävä joku keino. Missä on hänen salkkunsansa?"

"Makuuhuoneessa."

"Sepä sattui onnellisesti. Joutukaa rouva ja hakekaa se tänne!"

Minuuttia myöhemmin saapui hän takaisin punainen salkku kädessään.

"Millä tavalla aukaisitte sen ensikerralla? Onko teillä toinen avain?"

– Niin luonnollisesti teillä on. Avatkaa se, tehkää hyvin!"

Hilda rouva veti poveltaan pienen avaimen. Salkku avattiin. Se oli täynnä papereita. Holmes pisti sinisen kirjekuoren syvälle muiden asiapaperien joukkoon. Salkku lukittiin ja vietiin makuuhuoneeseen.

"Kaikki on nyt sitä myöten valmista", sanoi Holmes, "ja meillä on vielä kymmenen minuuttia aikaa. Olen mennyt pitkälle teitä suojellessani, Hilda rouva. Olkaa hyvä ja vastapalvelukseksi kertokaa tässä odottaessamme, mikä oli todellinen aihe tähän perin omituiseen tekoonne – mutta peittelemättä."

"Herra Holmes, kerron teille kaikki", huudahti rouva. "Oi, herra Holmes, ennen antaisin oikean käteni kuin tuottaisin hänelle pienintäkään surua! Ei koko Lontoossa ole yhtään naista, joka rakastaisi miestänsä niinkuin minä ja kuitenkin – jos hän tietäisi miten minun on ollut pakko näin menetellä, ei hän milloinkaan antaisi sitä minulle aneeksi, sillä hänen oma kunniantuntonsa on niin suuri, ettei hän voi koskaan unhottaa tai antaa anteeksi toisten vikoja. Auttakaa minua, herra Holmes! Onneni, hänen onnensa, meidän elämämme on kyseessä."

"Joutukaa, rouva, aika kuluu!"

"Kaikkeen on syynä eräs kirje, herra Holmes, varomaan kirje, kirjoitettu ennen naimistamme, lapsellinen kirje, rakastuneen tytön kirje. En sillä mitään pahaa tarkoittanut, mutta kuitenkin olisi hän pitänyt sitä rikollisena. Jos hän olisi saanut lukea tuon kirjeen, olisi hänen luottamuksensa minuun hävinnyt ainaiseksi. Vuosia on kulunut siitä, kun sen kirjoitin. Luulin jo koko asian joutuneen unholaan. Silloin kuulin tuolta mieheltä, Lucasilta, että hän oli saanut kirjeen käsiinsä ja hän aikoi antaa sen miehelleni. Rukoilin häntä olemaan armollinen. Hän vastasi antavansa kirjeen minulle vain sillä ehdolla, että hankkisin hänelle erään asiakirjan, jonka näön hän selitti minulle, ja joka oli mieheni salkussa. Hänen vakoojansa oli kertonut sen hänelle ja sanonut missä kirje on. Hän vannoi, ettei se tuottaisi miehelleni mitään ikävyyksiä. Ajatelkaa itseänne asemassani, herra Holmes! Mitä olisinkaan voinut tehdä?"

"Puhua miehellenne asiasta."

"Minä en voinut, herra Holmes. Minä en voinut! Toiselta puolelta uhkasi minua täydellinen häviö ja toiselta puolelta, niin kauheana kuin pidinkin mieheni paperien, ja päälle päätteeksi valtiollisten anastamista, en käsittänyt seurauksia, jota vastoin kuitenkin liiaksi selvään tajusin, mikä uhkasi rakkauttamme ja keskinäistä luottamustamme. Ja niin tein minä sen, herra Holmes! Otin vahaan kuvan hänen avaimestaan, Lucas hankki minulle toisen ja sillä avasin salkun. Otin kirjeen ja vein sen Lucasille."

"Mitä tapahtui hänen luonaan rouva?"

"Kolkutin ovelle, kuten olimme sopineet. Kun Lucas avasi, jätin oven raolleen jäljestäni, sillä minua pelotti olla kahden hänen kanssaan. Muistan erään naisen seisseen ulkopuolella, kun menin sisään. Asiamme oli pian selvitetty. Kirjeeni oli hänen kirjoituspöydällä; annoin hänelle asiapaperin ja hän minulle kirjeen. Silloin kuulin jonkun kulkevan ovesa ja tulevan portaita ylös. Lucas hyppäsi pöydän äärestä, käänsi kiireesti mattoa, kätki asiapaperin salaiseen kätköön lattiassa ja levitti maton paikoilleen. Silloin astui nainen sisään. Mitä sen jälkeen tapahtui, on minusta kuin kauheaa unennäköä. Muistan naisen, jolla oli synkkä, raivoava katse, ja joka huusi ranskankielellä: 'Luuloni ei ollut turhaa. Viimeinkin tapasin sinut yhdessä hänen kanssaan!' – Sitten syntyi hurja tappelu. Näin Lucasin liehuvan tuoli kädessään, veitsi kiiksi naisen kädessä. Hyökkäsin ulos huoneesta päästäkseni näkemästä tätä kauheaa näytelmää ja juoksin yhtä päätä kotiin; seuraavana aamuna näin sanomalehdistä, miten se oli päättynyt. – Olin onnellinen sinä yönä, sillä olin saanut kirjeeni takaisin, enkä silloin vielä tiennyt mitään seurauksista.

"Sain tietää samana aamuna, että olin vaihtanut pahan vieläkin pahempaan. Mieheni epätoivo, että asiapaperi oli hävinnyt, viilsi sydäntäni. Tuskin voin pidättäytyä heti heittäytymästä hänen jalkoihinsa ja tunnustamasta, mitä olin tehnyt. Mutta silloin olisin ilmaissut sen, mitä olin tahtonut salata menneiltä ajoilta. Samana aamuna tulin sitten teidän luoksenne saadakseni tietää rikokseni täyden merkityksen. Siitä hetkestä saakka, kun te sen ilmoititte, keskittyivät kaikki ajatukseni siihen, että paperi oli hankittava miehelleni takaisin. Sen täytyi edelleenkin olla siellä, mihin Lucas sen pisti, sillä hän kätki sen ennen kuin tuo kamala nainen astui sisään. Mutta millä tavalla voisin päästä huoneeseen, jossa se oli? Kaksi päivää tarkastin taloa, mutta ovea ei milloinkaan avattu. Eilisliltana tein viime yritykseni. Millä tavalla menettelin ja miten onnistuin, tiedätte jo. Toin paperin mukana ja aioin hävittää sen, kun en keksinyt mitään keinoa, miten olisin sen antanut takaisin miehelleni paljastamatta itseäni. Hyvä Jumala – kuulen hänen askeleensa jo portaista!"

Herra Trelawney Hope riensi samassa huoneeseen.

"Tiedätkö jotakin uutta, herra Holmes, jotakin uutta?" huudahti hän.

"Minulla on hiukan toiveita."

"Luoja kiitos!". Hänen kasvonsa loistivat. "Syön tänään aamiaista pääministerin kanssa. Voiko hänkin saada tietoa toiveistanne? Hänellä on rautaiset hermot ja kuitenkin tiedän, että hän on tuskin silmäänsä ummistanut sen jälkeen kuin tämä kauhea tapahtuma sattui. Jacobs, pyydä pääministeri sisään."

"Rakkaani, suo anteeksi, meillä on valtiollisia asioita, odota meitä viiden minuutin kuluttua ruokasalissa."

Pääministeri näytti hillitsevän itseään, mutta minä voin nähdä hänen silmänsä kiillosta ja hänen suonikkaiden käsiensä nykäyksistä, että hänkin oli yhtäläisessä jännityksessä kuin nuori virkaveljensä.

"Teillä kuuluu olevan jotakin kerrottavaa, herra Holmes."

"Vain kielteisiä asioita toistaiseksi", vastasi ystäväni. "Olen etsinyt kirjettä kaikista mahdollisista paikoista, joissa se olisi voinut olla, ja olen varma, ettei mitään vaaraa ole pelättävissä."

"Mutta tuo ei riitä, herra Holmes. Emmehän iäti voi elää sellaisella tulivuorella. Meidän täytyy tietää jotakin varmasti."

"Minulla on hyviä toiveita, että pääsemme varmuuteen asiassa, jonka vuoksi olemme täällä. Kuta enemmän olen ajatellut tätä asiaa, sitä enemmän olen alkanut luulla, ettei kirje milloinkaan ole päässytäkään tämän talon seinien ulkopuolelle."

"Herra Holmes!"

"Jos se olisi viety muualle, olisi se aivan varmaan jo julkaistu."

"Mutta miksi joku olisi ottanut sen säilyttääkseen sitä täällä?"

"En ole varma, onko sitä kukaan ottanutkaan."

"No mitenkä se sitten olisi hävinnyt salkusta?"

"En ole varma, onko se hävinnytkään sieltä."

"Herra Holmes, tämä pila ei ole paikoillaan. Vakuutan teille, ettei se ole salkussani."

"Oletteko tutkinut salkkuanne tiistaiamun jälkeen?"

"En, sehän olisi tarpeetonta."

"Ehkä ette sitä huomannut."

"Se on mahdotonta, sanon sen teille."

"Mutta minä en ole asiasta ollenkaan varma; olen nähnyt sellaista ennenkin tapahtuvan. Siellä on ehkä muitakin papereita. Ja kirje on voinut sotkeutua niiden joukkoon."

"Se oli päällimmäisenä."

"Joku on voinut liikutella salkkua niin, että se on muuttanut paikkaa."

"Ei, ei. Minä tarkastin kaikki paperit."

"Asiahan saadaan pian ratkaistuksi, Hope", sanoi pääministeri. "Tuodaan salkku tänne ja tarkastetaan."

Sihteeri soitti kelloa.

"Jacobs, tuo tänne salkkuni. Tämä on kauheaa ajan hukkaamista. Mutta jollei mikään muu riitä, niin teen teidän mielenne mukaan. Kiitos, Jacobs, anna se tänne. Avain on aina kellonperissäni. Tässä ovat paperit, nyt näette ne. Kirje lordi Mellowilta, Charles Hardyn raportti, muistiinpanot Belgradista, nootti viljan hinnoista Venäjällä ja Saksassa, kirje Madridista, loordi Flowersin nootti – Jumalani, mitä tämä merkitsee – lordi Bellinger, lordi Bellinger!"

Pääministeri tempaisi sinisen kirjekuoren hänen kädestään.

"Tässä se on – ja kirje on aivan vahingoittumaton. Hope, onnittelen teitä!"

"Kiitos; kiitos! Tuntuu kuin olisi paino pudonnut hartioiltani. Mutta tämä on käsittämätöntä, mahdotonta. Herra Holmes, te olette velho, ihmeitten tekijä."

"Koska tiesin, ettei se voinut olla missään muualla!"

"En voi uskoa silmiäni!" Ihastuksissaan hyökkäsi hän ulos ovesta. "Missä on vaimoni? Minun täytyy kertoa hänelle, että kaikki on jälleen paikoillaan. Hilda! Hilda!" kaikui hänen äänensä portaissa.

Pääministeri katsoi Holmesiin veitikkamaisesti.

"Tässä on jotakin, jota emme näe silmillämme. Sanokaa millä tavalla kirje tuli takaisin salkkuun?"

Hymyillen väisti Holmes pääministerin omituisten silmien terävää, läpituokevaa katsetta.

"Meilläkin on valtiolliset salaisuutemme", sanoi hän ottaen hattunsa ja läksi.

KUUSI NAPOLEONIN RINTAKUVAA

Sattui useinkin, että tarkastaja Lestrade Scotland Yardista pistäytyi illoin luonamme, ja hänen käyntinsä olivat aina tervetulleita Sherlock Holmesille, koska hän siten saattoi seurata tapahtumia poliisikunnan pääkonttorissa. Lestraden kertomia uutisia palkitsi Holmes olemalla aina tarkkaavainen kuulija, hän seurasi suurella mielenkiinnolla salapoliisin yksityiskohtaisia kertomuksia ja antoi silloin tällöin jonkun viittauksen tai lausui otaksumisen, joka perustui hänen omaan suureen kokemukseensa.

Tänä iltana ei Lestrade ollut puhunut muusta kuin ilmasta ja sanomalehdissä kerrotuista tapahtumista. Sitten hän vajosi äänettömyyteen ja tupruutteli mietiskelevän näköisenä sikariansa. Holmes katseli häntä tutkivasti.

"Onko sattunut mitään merkillistä tapausta nykyään?" kysyi hän.

"Ei suinkaan, herra Holmes, ei mitään erittäin merkillistä."

"Kertokaa kumminkin."

"No niin, herra Holmes, kieltämättä eräs seikka tuottaa minulle paljon päänvaivaa. Mutta tapaus on niin naurettava, että minua epäilyttää vaivata teitä sillä. Juttu on kyllä toisaalta hyvinkin omituinen, ja tiedänhän, että teitä miellyttää kaikki, mikä on tavallisuudesta poikkeavaa. Mutta minun mielestäni kuuluu se paremmin tohtori Watsonin alaan kuin teidän."

"Onko kysymys jostakin taudista?" tiedustelin minä.

"Ei, hulluudesta, joka on hyvin merkillistä laatua. Uskoisiko kukaan, että vielä meidän aikanamme on sellaisia henkilöitä, jotka niin vihaavat Napoleonina, että tahtovat hävittää kaikki hänen rintakuvansa, jotka vain saavat käsiinsä."

"Tuo ei nähtävästi kuulu minun alaani", sanoi Holmes nojautuen taaksepäin tuolissaan.

"Niin, sitähan minä juuri sanoinkin. Mutta jos mies murtautuu huoneihin särkeäkseen esineitä, jotka eivät ole hänen omiansa, niin saapihan poliisikin semmoiseen asiaan sekautua."

Holmes muuttui heti tarkkaavaiseksi.

"Murtautuuko hän huoneihin? Sehän on merkillisempää", sanoi hän.

"Kertokaapa minulle tuo asia."

Lestrade katsoi muistikirjaansa.

"Ensimmäinen tapaus ilmoitettiin neljä päivää sitten", sanoi hän. "Se sattui Moise Hudsonin taidekaupassa Kensington Roadin varrella. Kauppapalvelija oli poistunut puodista hetkeksi, mennäkseen sisempään huoneeseen, kun hän sai kuulla kauhean jyskeen. Hän riensi puotiin ja näki erään kipsisen Napoleonin rintakuvan, joka muiden taide-esineitten joukossa oli ollut pöydällä, nyt olevan palasina lattialla. Hän juoksi kadulle, mutta vaikka useat ohikulkijat olivatkin nähneet erään miehen syöksyvän puodista, ei kumminkaan voitu saada häntä kiinni, eikä saatu edes tyydyttävästi hänen ulkonäkönsäkään selville. Rintakuva ei kumminkaan ollut kuin muutaman markan arvoinen, ja koko juttu näytti liian vähäpätöiseltä vaatiakseen poliisin sekautumista.

"Toinen tapaus oli kumminkin vakavampi ja merkillisempikin. Se sattui eilen illalla.

"Vähän matkaa Hudsonin puodista Kensington Roadin varrella asuu eräs tunnettu lääkäri, tohtori Barnicot, jolla on melkein laajin toiminta Themsin eteläpuolella. Hänen asuntonsa ja vastaanottohuoneensa ovat Kensington Roadin varrella, mutta Lower Brixton Roadin varrella on hänellä kirurginen laitos ja sairaala. Tämä tohtori Barnicot on Napoleonin innokas ihailija, ja koko hänen talonsa on täynnä kirjoja suuresta keisarista, sekä kuvia ja muistomerkkejä hänestä. Joku aika sitten osti hän Moise Hudsonilta kaksi kipsijäljennöstä ranskalaisen kuvanveistäjä Devinin tekemästä Napoleonin rintakuvasta. Toinen näistä on hänen talossaan Kensington Roadin varrella ja toinen Lower Brixtonin varrella. No niin, tullessaan huoneestaan aamulla, huomasi tohtori Barnicot, että hänen taloonsa oli tehty murtovarkaus, mutta muuta ei oltu otettu kuin hallissa sijaitseva Napoleonin rintakuva. Se oli viety ulos ja särjetty puutarhan muuria vasten, sillä sieltä löytyivät sirpaleet."

Holmes hieroi käsiään.

"Tämä kuulostaa omituiselta", sanoi hän.

"Niin, minä ajattelin, että tämä huvittaisi teitä. Mutta en ole vielä päässyt loppuun. Tohtori Barnicotin täytyi olla sairaalassaan kello kaksi, ja voitte ajatella hänen hämmästyttävää, kun hän sinne saapuessaan huomasi ikkunan avatuksi ja näki toisenkin Napoleonin rintakuvan sirpaleina lattialla. Kummassakaan tapauksessa ei ollut ainoatakaan merkkiä todistamassa, oliko tämän teon tehnyt joku hullu vai oliko sillä rikollinen tarkoitus. Sellainen on koko asia, herra Holmes."

"Se onkin merkillinen", sanoi Holmes, "hyvin kummallinen. Saanko kysyä, olivatko nämä molemmat rintakuvat aivan samanlaisia kuin se, joka särjettiin herra Hudsonin puodissa?"

"Kyllä, ne oli tehty aivan saman mallin mukaan."

"Tämä vastustaa mielipidettä, että niiden särkijä on toiminut yleisen Napoleonvihan vaikutuksesta. Kun ajatellaan, kuinka monta sataa Napoleonin kuvaa täytyy olla koko Lontoossa, niin on jokseenkin väärin luulla, että sellainen hulluus alkaa kolmen aivan samanlaisen rintakuvan särkemisellä."

"Minä olen samaa mieltä", sanoi Lestrade. "Mutta huomattakoon, että herra Hudson on ainoa taidekauppias tässä osassa Lontoota, eikä hänellä ole moneen vuoteen ollut sellaisia Napoleonin rintakuvia myytävänä. Vaikka siis Lontoossa voi ollakin monta sataa rintakuvaa, on hyvin luultavaa, että muita ei ole ollut tässä piirissä, ja joku hullu siis on voinut alkaa niistä, vai mitä luulette, tohtori Watson?"

"Tuollainen hulluus esiintyy melkein miten hyvänsä, siinä ei ole mitään rajoja", vastasin minä. "Joku tuollainen mielijohde voi olla henkilöllä, joka kaikissa muissa teoissaan ja toimissaan on muuten aivan täysijärkinen."

"Joku henkilö, joka on lukenut kovin paljon Napoleonista, tai jonka suku mahdollisesti on saanut kärsiä jotakin vääryyksiä Napoleonin sotien aikana, voi hyvin helposti saada päähänsä jonkun tuolla tavalla ilmenevän mielijohteen."

"Tuo ei kelpaa, rakas Watson", sanoi Holmes pudistaen päätään, "sillä mikään mielijohde maailmassa ei voi ilmoittaa sinun omituiselle hullullesi, missä kaikki nämä rintakuvat ovat."

"Mutta kuinka voit sen sitten selittää?"

"Minä en koetakaan sitä selittää. Minä vain huomautan, että tuon henkilön hulluudessa on paljon järkipäätä suunnittelua. Niinpä hän esimerkiksi vei kuvan puutarhaan, sillä hän tiesi, että melu voisi herättää tohtori Bernicotin perheen, jos hän särkisi sen hallissa, jossa se oli. Minusta tuntuu tämä asia naurettavalta, mutta minä en uskalla kohauttaa sille olkapäitäni, sitten kuin olen saanut kokea, että pari vaikeinta ja merkillisintä juttuani ovat alkaneet hyvin vähäpätöisellä tavalla. Muistatko, Watson, kuinka tuo kamala juttu Abermettyn perheestä ensiksi herätti huomiotani siten, että persilja oli vajonnut syvälle voihin eräänä hyvin kuumana päivänä? Minä en senvuoksi hymyile teidän kertomuksellenne noista kolmesta särkyneestä rintakuvasta, Lestrade, olenpa teille kiitollinenkin, jos annatte minun vielä kuulla tämän jutun kehityksestä, sikäli kun jotakin vielä saatte tietää."

Ystäväni saikin, kuten oli pyytänytkin, kuulla lisää, vieläpä paljon pikemmin ja melkoista surullisemmassa muodossa kuin oli aavistanutkaan.

Olin juuri pukeutumassa seuraavana aamuna, kun ovelleni koputettiin ja

Holmes tuli sisään sähkösanoma kädessään. Hän luki sen ääneen:

"Tulkaa heti! 131 Pitt-katu, Kensington. Lestrade!"

"Mistä on kysymys?" kysyin minä.

"Sitä en tiedä, mutta otaksun, että tämä on tuon rintakuvajutun jatkoa. Siinä tapauksessa on ystävämme kuvansärkijä siirtänyt toimintansa toiseen osaan Lontoota. Kahvi on jo pöydällä, Watson, ja ajuri odottaa portilla."

Puolessa tunnissa olimme Pitt-kadulla, joka on pieni rauhallinen katu, ja jonka lähellä on eräs Lontoon vilkkaimpia liikkeitä. N: o 131 oli samoin kuin naapuritalotkin hyvin matala ja teki hyvin

ikävän vaikutuksen. Saapuessamme perille, huomasimme joukon poikasia kokoontuneen portille. Holmes vihelsi heikosti.

"Tämä on ainakin murhayritys", sanoi hän. "Mikään vähäisempi tapaus ei voi saada lontoolaista sähkösanomapoikaa seisahtumaan. Katsohan vain hänen pyöreitä olkapäitään ja kurotettua kaulaansa... Ja kas tässä Watson, ylemmät portaat ovat märät ja toiset kuivat. Jälkiä tässä kyllä on tarpeeksi. Tuossa on Lestrade, nyt saamme pian tietää kaikki."

Tarkastaja näytti vakavalta kuljettaessaan meidät vierashuoneeseen, jossa eräs vanhanpuolinen herra, tukka harjaamattomana ja yönuttu yllään, kiihtyneessä mielentilassa kulki edestakaisin lattialla. Hänet esitettiin meille talon omistajaksi, herra Horace Harkeriksi, Central Pressin toimittajaksi.

"Napoleonin rintakuvat ovat taaskin kysymyksessä", sanoi Lestrade. "Juttu näytti teitä niin huvittavan, herra Holmes, että otaksuin teidän haluavan tietää, että asia on nyt saanut paljon vakavamman käänteen."

"Mitä on sitten nyt tapahtunut?"

"Murha. Herra Harker, tahdotteko kertoa tälle herralle, mitä on tapahtunut?"

Yönuttuun puettu herra tuli luoksemme kasvoillaan hyvin alakuloinen ilme.

"Koko elämäni", sanoi hän, "olen kerännyt uutisia muista ihmisistä, ja kun nyt jotakin oikein huomiota herättävää on sattunut minulle itselleni, olen niin hämmentynyt, etten saa kokoon yksinkertaisinta lausettakaan. Jos olisin tullut tänne sanomalehtimiehenä, olisin kysellyt itseltäni ja kirjoittanut kaksi palstaa asiasta. Nyt on laita niin, että saan kertoa tätä juttua ehtimiseen muille ihmisille, hyötymättä siitä ollenkaan. Mutta jos teiltä, herra Holmes, saan jotakin apua tämän selittämiseen, niin palkitsee se täydellisesti sen, että kerron jutun vieläkin kerran."

Holmes istuutui kuuntelemaan.

"Kaikki näyttää koskevan sitä Napoleonin rintakuvaa, jonka ostin neljä kuukautta sitten ja asetin tähän huoneeseen. Minä sain sen halvalla Harding-veljeksiltä, joiden kauppa on aivan High-kadun aseman lähellä. Sanomalehtityöni on useimmin suoritettava yöllä, joten voi sattua, että istun täällä kirjoittamassa päivän valkenemiseen saakka. Kuten esimerkiksi tänäänkin. Istuin kirjoituspöytäni ääressä eräässä huoneessa talon yläkerroksen takaosassa, ja kello oli kolme, kun olin kuulevani jonkun kulkevan täällä alhaalla. Kuuntelin, mutta silloin oli aivan hiljaista, jonka vuoksi otaksuin melun kuuluneen kadulta. Mutta äkkiä, viisi minuuttia myöhemmin, kuului kauhea huuto, kaikkein kamalin ääni, mitä milloinkaan olen kuullut, herra Holmes. Se tulee kaikumaan korvissani koko elämäni. Istuin ensin paikallani aivan jähmettyneenä kauhusta, mutta vihdoinkin ottaa uuniraudan ja lähteä alas. Tullessani tähän huoneeseen, huomasin ikkunan olevan selkiselällään ja näin heti, että rintakuva oli kadonnut. Mitä rosvo sillä tekee, on minulle käsittämätöntä, sillä se oli kipsinen ja tykkänään arvoton.

"Te voitte itsekkin huomata, että rosvo mentyään tästä ikkunasta ulos, voi pitkällä hypyllä päästä portin edessä oleville portaille. Niin on murtovaras selvästikin tehnyt. Minä taasen menin avaamaan ovea päästäkseni ulos sitä tietä. Tullessani pimeyteen olin kompastua kynnyksellä makaavaan ruumiiseen. Juoksin sisään noutamaan kynttilää, ja silloin näin, että sillä raukalla oli syvä haava kurkussa ja oli yltäänsä veressä. Hän makasi selällään, polvet olivat hänellä koukussa ja suu auki. Minä tulen uneksimaan siitä öisin. Ehdin puhaltaa poliisipilliini, mutta sitten lienen pyörtenyt, sillä en muista muuta, ja herättyäni huomasin poliisimiehen seisovan luonani eteisessä."

"Kuka tuo murhattu on?" kysyi Holmes.

"Ei ole mitään, josta sen saisimme tietää", vastasi Lestrade. "Saatte nähdä ruumiin ruumishuoneessa, mutta me emme vielä ole saaneet tietää, kuka hän on. Murhattu on pitkä, vankkarakenteinen, päivän paahtama, korkeintaan kolmenkymmenen vuoden vanha mies. Hän on köyhästi puettu, mutta ei näytä työmieheeltä. Hänen vieressään olevasta verilammikosta löydettiin veitsi. En tiedä, onko murha tehty sillä, vai oliko se vainajan. Hänen liinavaatteissaan ei ole

nimimerkkiä, eikä hänen taskuissaan ollut mitään muuta kuin omena, nuoranpätkä, halpa Lontoon kartta ja eräs valokuva. Tässä se on."

Se oli silmänräpäysvalokuva, joka oli otettu pienellä käsikoneella. Se kuvasi laihaa miestä, jolla oli terävät piirteet ja paksut kulmakarvat sekä omituisesti ulkoneva leuka.

"Ja mihin on rintakuva joutunut?" kysyi Holmes tutkittuaan tarkasti valokuvaa.

"Sen saimme tietää vähää ennen teidän tuloanne. Se on löydetty sirpaleina erään asumattoman talon pihalta Campden Hours Roadin varrelta. Minä lähden sitä nyt katsomaan. Tuletteko mukaan?"

"Luonnollisesti. Katselen vain hetkisen ympärilleni täällä."

Hän tutki ikkunan ja maton.

"Hänen jalkansa ovat olleet joko tavattoman pitkät, tai on hän ollut hyvin notkea mies. Ei ole ollut helppo päästä ikkunan luo ja avata sitä portailta – palaaminen taasen ei ole ollut kovinkaan vaikea. Tuletteko mukaan katsomaan rintakuvanne jäännöksiä, herra Harker?"

Sanomalehtimies oli alakuloisena istunut erään pöydän ääreen.

"Minun täytyy koettaa tehdä tästä jotakin", sanoi hän, "vaikka varmaan tiedän, että iltalehdet jo palstottain siitä kertovat. Tämä juuri kuvaa, kuinka huono onni minulla on. Muistatteko lehterin sortumista Doncasterilla? No, minä olin ainoa saapuvilla oleva sanomalehtimies, mutta minun lehteni oli ainoa, joka ei sisältänyt sanaakaan asiasta, sillä minä olin liian säikähdyksissäni voidakseni kirjoittaa siitä mitään. Ja nyt olen taaskin tullut liian myöhään, kun on tehty murha omassa talossani."

Kun me lähdimme, oli hän jo alkanut kirjoittaa, sillä kuulimme hänen kynänsä rapisevan paperilla.

Rintakuvan jäännösten löytöpaikka ei ollut etäällä. Ensimmäisen kerran saivat silmämme nähdä sen kuvan keisarista, joka näytti tuossa tuntemattomassa herättävän niin sammumatonta vihaa. Se oli ruohostossa rikki lyötynä. Holmes poimi siitä useita kappaleita ja tutki niitä tarkasti. Hänen kasvojensa jännitetystä ilmeestä ja hänen hitaista liikkeistään ymmärsin, että hän oli päässyt jäljille.

"No?" kysyi Lestrade.

Holmes kohautti olkapäitään.

"Paljon on vielä jäljellä", sanoi hän. "Ja kumminkin ... ja kumminkin ... niin. tässä on kohtia, joista voi aloittaa tutkimisen. Tämän yksinkertaisen kipsikuvan haltuunsa saaminen on tuon tuntemattoman silmissä ollut arvokkaampi kuin ihmiselämä. Se on yksi seikka. Ja sitten vielä yksi, hän ei särkenyt sitä talon sisällä eikä sen ulkopuolella, jos nyt hänen ainoa tarkoituksensa oli sen särkeminen."

"Tuo toinenhan yllätti hänet, ja tuskinpa hän oikein tiesi, mitä hän tekikään."

"Niin, onhan se luultavaa. Mutta minä tahtoisin huomauttaa teille erästä tätä taloa koskevasta seikasta."

Lestrade katsoi ympärilleen...

"Talo on asumaton, ja siitä hän tiesi, ettei häntä täällä puutarhassa häirittäisi."

"Niin, mutta onhan tuolla etempänä tämän kadun varrella toinenkin asumaton talo, jonka ohitse hänen on täytynyt mennä, ennen kuin hän tuli tänne. Miksi ei hän mennyt siihen, varsinkin kun vaara jonkun kohtaamisesta tuli sitä suuremmaksi, kuta kauemmin hän kantoi rintakuvaa."

"Minä luovun kaikesta", sanoi Lestrade.

Holmes osoitti suoraan edessämme olevaa lyhtyä.

"Tässä hän saattoi nähdä mitä hän teki, tuolla ei", sanoi hän.

"Siinä olette oikeassa", huudahti salapoliisi. "Kun nyt ajattelen asiaa, särjettiin tohtori Barnicotilta otettu kuva aivan hänen punaisen yölampunsa vieressä. Mutta mitä hyötyä on tämän tietämisestä, herra Holmes?"

"Meidän tulee muistaa se. Vastaisuudessa voimme keksiä jotakin, johon tämä yhtyy. Mutta mitä meidän teidän mielestänne nyt on tekeminen, Lestrade?"

"Järjellisin keino on ehkä koettaa saada selville, kuka murhattu on. Se ei voine olla vaikeaa. Kun olemme saaneet tietää, kuka hän on ja keitä tovereita hänellä on ollut, niin voimme sen johdolla

päättää, mitä hänellä on voinut olla tekemistä Pitt-kadulla sekä kuka tuli häntä vastaan ja surmasi hänet herra Harkerin portailla. Ettekö usko sitä?"

"Ehkä, vaikka minä puolestani en menettelisi siten."

"No, miten sitten?"

"Ah, älkää antako minun mitenkään vaikuttaa teihin. Minä ehdotan, että toimitte oman suunnitelmanne mukaan ja minä samoin. Sitten voimme verrata huomioitamme ja täydentää niitä."

"Niin, se on hyvä", vastasi Lestrade.

"Jos palaatte Pitt-kadulle, tapaatte kyllä herra Harkerin. Tervehtikää häntä minulta ja sanokaa minun olevan varma siitä, että joku vaarallinen mielenvikainen on käynyt hänen talossaan viime yönä."

"Mutta ettehan sitä itse uskone?" sanoi Lestrade hämmästyneenä.

"Enkö? Ehkä en", vastasi Holmes hymyillen. "Mutta, joka tapauksessa se huvittaa herra Harkeria ja Central Pressin lukijoita. Ja nyt, Watson, on meillä edessämme pitkä työpäivä. Hyvä olisi, herra Lestrade, jos voisitte tulla meille Baker-kadun varrelle kello kuusi iltapäivällä. Ja siihen asti pyydän saada pitää tämän valokuvan, joka löytyi murhatun taskusta. On mahdollista, että pyydän teitä avukseni pienessä yrityksessä illalla, jos nimittäin minun todistelmani sattumalta näyttäytyvät oikeiksi. Hyvästi niin kauaksi ja onnea toimillenne?"

Holmes ja minä menimme yhdessä High-kadulle, ja siellä hän meni Harding-veljesten puotiin, josta viimeinen rintakuva oli ostettu. Eräs puotipalvelija ilmoitti meille, että herra Harding oli poissa kotoa, eikä palaisi ennen kuin illalla; hän itse oli äsken tullut, eikä voinut antaa meille minkäänlaisia tietoja. Holmesin pettymys oli suuri.

"No niin, emmehan voi odottaakaan, että kaikki kävisi niin onnellisesti, Watson", sanoi hän vihdoin. "Me saamme nyt palata tänne iltapäivällä hakemaan herra Hardingia. Kuten ymmärrät, tahdon saada selville näiden rintakuvien lähtökohdan, sillä tavalla saadakseni ilmi, onko niissä jotakin erikoista, joka aiheuttaa kaikkien niiden rikkomisen. Menkäämme nyt herra Hudsonin luo Kensington Roadin varrelle nähdäksemme voiko hän valaista asiaa."

Tunnin ajettuamme saavuimme toisen taidekaupiaan puotiin. Herra Hudson oli pieni, tanakka, kasvoiltaan punakka mies, jonka käytös oli hieman levoton.

"Niin, sir, juuri tässä pöydällä", sanoi hän. "Minun täytyy maksaa kalliit vuokrat ja tullit ja kaikki muut, ja siten tulee joku mies kadulta lyömään tavarat kappaleiksi. Niin, minä myin nuo kaksi rintakuvaa tohtori Barnicottille. Mitäkö ovat? Anarkisteja, tietysti! Muut kuin anarkistit eivät voisi saada semmoista päähänsä. Mistäkö sain nuo rintakuvat! Jos sen tahdotte tietää, niin olen saanut ne Gelder & Comp: lta Church-kadun varrelta Stepneystä. Se on vanha hyvämaineinen liike tällä alalla. Montako minulla oli? Kolme – kaksi ja yksi on kolme, nuo, jotka tohtori Barnicot osti, ja sitten vielä se, joka keskellä selvää päivää viskattiin alas pöydältäni. Tunnenko tuon valokuvan? En – kyllä, minä tunnen sen! Onhan Beppo, eräs italialainen, jota olen käyttänyt kaikenlaiseen työhön täällä puodissa. Hän lähti luotani viikko sitten, enkä sen jälkeen ole hänestä mitään kuullut. En, minä en tiedä, mistä hän tuli tai mihinkä hän joutui. Minulla ei ollut mitään muistutettavaa häntä vastaan sinä aikana, kun hän oli täällä. Hän luopui paikastaan paria päivää ennen kuin rintakuva särjettiin."

"Tämä on selvästikin kaikki, mitä voimme saada tietää Moise

Hudsonilta", sanoi Holmes tullessamme puodista. "Olihan Beppon nimi joka tapauksessa tämän ajoretken arvoinen. Menkäämme nyt etsimään

Gelder & Comp: ia! Ihmettelen, ellemme sieltä saa jotakin johtoa."

Nopeaa vauhtia ajoimme hienon Lontoon ohitse, Lontoon teatterien, Lontoon suurten hotellien, Lontoon liikepaikkojen ohitse ja vihdoin tulimme laivatelakoiden sivu erääseen esikaupunkiin, jossa on satatuhatta asukasta. Sen leveältä pääkadulta, jonka varrella ennen rikkaat City-kauppiaat asuivat, löysimme etsimämme kuvanveistoliikkeen. Sen ulkopuolella oli piha, joka oli täynnä muistomerkkejä ja muuta sellaista, ja siihen kuului suuri huone, jossa viisikymmentä työmiestä puuhaili. Pitkäkasvuinen, vaaleatukkainen saksalainen johtaja otti meidät hyvin kohteliaasti vastaan

ja antoi selviä, varmoja vastauksia Holmesin kysymyksiin. Silmäys kirjoihin osoitti, että oli valmistettu sata kipsijäljennöstä Devinin Napoleoninkuvasta, ja nuo kolme, jotka puoli vuotta sitten oli lähetetty Hudsonin taidekauppaan, muodostivat puolet yhdestä "ryhmästä", jonka toinen puoli oli lähetetty Harding-veljeksille Kensingtoniin. Nämä kuusi olivat varmasti samallaisia kuin muutkin. Saksalainen ei voinut keksiä syytä, miksi tahdottiin hävittää juuri ne, ja nauroi niin järjettömälle ajatukselle. Tehtaanhinta oli kuusi shillinkiä, mutta jälleenmyyjät saivat kaksitoista tai enemmänkin. Rintakuva oli kokoonpantu kahdessa valinmuotissa, yksi kumpaakin kasvojen puoliskoa varten. Tämän työn tekivät tavallisesti italialaiset siinä huoneessa, jossa nyt olimme. Kun valaminen oli tehty, asetettiin kuvat erään huoneen ulkopuolella olevalle pöydälle kuivamaan ja sitten ne siirrettiin varastoon. Muuta hän ei voinut sanoa.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.